

अयं ते भर्ता लुप्तधर्मार्थसंग्रहो वर्तते ॥ अर्थोत्रमित्ररूपः एनं किं न बुध्यसे ॥ ४३ ॥ लुप्तधर्मादित्वमेवाह ॥ नेति ॥ राज्यार्थं राज्यस्थैर्यार्थं सामान्या परिषदस्य तादृशो भूत्वेति शेषः ॥ ४४ ॥ विहरन्त्वया क्रीडन् ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ पानादर्थ्यादिनाशमुपपादयति ॥ धर्मेति ॥ महान्धर्मलोपः प्रतिज्ञाहानिरूपः ॥ कृते उपकारेऽप्रतिकुर्वतः प्रत्युपकारमकुर्वतः तावत्प्रथमं ततो गुणवतो मित्रस्य मैत्रीनाशे महानर्थलोपो भवति ॥ ४७ ॥ अर्थगुणश्रेष्ठं मित्रार्थसाधनं लक्षणश्रेष्ठगुणवत्सत्यधर्मपरायणं ॥ एतद्गुणद्वयवन्मि

किमयं कामवृत्तस्ते लुप्तधर्मार्थसंग्रहः ॥ भर्ता भर्तृहिते युक्तेन चैव मवबुध्यसे ॥ ४३ ॥ न चिंतयति राज्यार्थं सोऽस्मां छोकपरायणान् ॥ सामान्यपरिषत्तारे काममेवोपसेवते ॥ ४४ ॥ समासांश्चतुरः कृत्वा प्रमाणं प्लवगेश्वरः ॥ व्यतीतांस्तान्मदोदगो विहरन्नावबुध्यते ॥ ४५ ॥ न हि धर्मार्थसिद्ध्यर्थं पानमेव प्रशस्यते ॥ पानादर्थश्च कामश्च धर्मश्च परिहीयते ॥ ४६ ॥ धर्मलोपो महान्तावत्कृतेऽप्यप्रतिकुर्वतः ॥ अर्थलोपश्च मित्रस्य नाशे गुणवतो महान् ॥ ४७ ॥ मित्रं ह्यर्थगुणश्रेष्ठं सत्यधर्मपरायणं ॥ तत्तद्वयं तु परित्यक्तं न तु धर्मे व्यवस्थितं ॥ ४८ ॥ तदेवं प्रस्तुते कार्ये कार्यमस्माभिरुत्तरं ॥ तत्कार्यं कार्यतत्त्वज्ञे त्वमुदाहर्तुमर्हसि ॥ ४९ ॥ सातस्य धर्मार्थसमाधियुक्तं निशम्य वाक्यं मधुरस्वभावं ॥ तारागतार्थं मनुजेंद्रकार्यं विश्वासयुक्तं तमुवाच भूयः ॥ ५० ॥ न कोपकालः क्षितिपालपुत्रनचापिकोपः स्वजने विधेयः ॥ त्वदर्थं कामस्य जनस्य तस्य प्रमादमप्यर्हसि वीरसोढुं ॥ ५१ ॥

अहिं प्रसिद्धं तत्तद्वयं गुणद्वयमपि तव भर्ता परित्यक्तं न तु धर्मे मैत्रीपालनरूपे धर्मे व्यवस्थितं ॥ ४८ ॥ तत्तस्मादेवं सति प्रस्तुते कार्ये प्रस्तुतकार्यसिद्धिनिमित्तं इत उत्तरं यदस्माभिः कार्यं तत्कार्यं उदाहर्तुमर्हसि ॥ ४९ ॥ धर्मार्थसमाधियुक्तं तत्संबन्धयुक्तं अगतार्थं भ्रष्टप्रयोजने मनुजेंद्रकार्यं तद्विषये विश्वासयुक्तं यथा तथा भूयः पुनरुवाच ॥ ५० ॥ न कोपकालः अर्थस्यानीतत्वादिति भावः ॥ प्रमादं अज्ञातभूतमपराधं तस्य सोढव्यतां समर्थयति ॥ ५१ ॥